روایت آزادی

از زمان تاسیس ستاد دیه کشور تاکنون بیش از ۱۴۰ هزار زندانی غیرعمد آزاد شده‌اند

هم‌اکنون بیش از ۱۰ هزار زندانی غیرعمد در زندان‌ها به سر می‌برند که حدود نیمی از آنها واجد شرایط آزادی هستند | عکس: باشگاه خبرنگاران جوان

مریم خباز

جامعه

زندانیان جرائم غیرعمد در ماه رمضان همیشه حال‌وهوای ویژه‌ای دارند. این ماه، بوی آزادی می‌دهد، بوی خوش بخشش و عطر دل‌انگیز مهربانی، برای همین است که زندانیان غیرکلاهبردار چشم به این ماه دارند تا شاید به برکت آن، موعد آزادی‌شان فرابرسد و پی زندگی عادی‌شان بروند. از سال ۱۳۶۹ تا امروز حال‌وهوای همه رمضان‌ها همین‌طور بوده است. از روزی که ستاد دیه در کشور شکل گرفت هر سال ۳۰ روز فرصت بوده تا خیران دور هم جمع شوند و در قالب جشن‌های گلریزانی که سال‌به‌سال گسترده‌اش به شهرهای بیشتری کشیده می‌شده در بند مانده‌های معسر را آزاد کنند. خلاصی بیش از ۱۴۰ هزار زندانی جرائم غیرعمد در عرض ۳۲ سال، کاری به اندازه‌ای بزرگ است که نمی‌توان جشن‌های گلریزان و نقش‌شان در نظم‌دهی به کمک‌های خیرخواهانه را از نظر دور داشت. در این ۳۲ سال بیش از ۱۴۰ هزار نفر که دست‌کم ۱۴۰ هزار خانواده نگران در کنارشان بوده‌اند آسایش خیال یافته‌اند و حداقل به همین میزان نیز مالباخته‌هایی که امیدی به زنده‌شدن طلب‌شان نداشته‌اند به خواسته‌شان رسیده‌اند. نقطه طلایی جشن‌های گلریزان اما خیرانی هستند که حتی در شرایط بد اقتصادی و درست در زمان‌هایی که حلقه محاصره اقتصاد بر زندگی مردم تنگ‌تر می‌شد، نیازمندان محبوس را فراموش نکردند؛ خیرانی که در بیش از دو دهه اخیر آمارهای جالبی از خود به جا گذاشته‌اند که آنها را در قالب این نوشتار نظم داده‌ایم.

۶

زندانیان جرائم غیرعمد در شش گروه می‌گنجند: زندانیان حوادث رانندگی، زندانیان حوادث کارگاهی، محکومان شبه‌عمد، بدهکاران مالی(چک)، بدهکاران مهریه و زندانیان نفقه. این شش گروه را محکومان غیرعمد می‌نامند که در فهرست کمک‌های ستادهای دیه سراسر کشور و در فهرست مساعدت خیران قرار دارند.

البته به همه این گروه‌ها به صورت یکسان کمک نمی‌شود چراکه ستادهای دیه، زندانیان مهریه و نفقه را در اولویت‌های آخر کمک قرار می‌دهند زیرا طبق شرع و عرف، مردان موظف به پرداخت مهریه و نفقه هستند مگر این که امتناع آنها از ادای دین، مشکلات و ناتوانی مالی باشد که در این صورت خیران دست به کار می‌شوند.

۰

با این که درهمه روزهای سال، خیران به کمک زندانیان غیرعمد می‌آیند و از راه‌های مختلف سعی در جلب رضایت شاکیان و خلاصی در حبس مانده‌ها دارند حتی با این که در مورد برخی پرونده‌های خاص به‌صورت ویژه اقدام می‌کنند ولی جشن‌های گلریزان ماه‌های رمضان برای آزادی زندانیان غیرکلاهبردار یک نقطه‌عطف است.

این نقطه‌طلایی و مهم اما سه سال است تحت‌تاثیر ویروس کرونا قرارگرفته به‌طوری که در ماه‌های رمضان سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ حتی یک جشن گلریزان حضوری برگزار نشد و هرچه بود جشن‌های آنلاین آن هم در برخی شهرهای بزرگ بود.

امسال هم که کرونا تا حدی فروکش کرده و واکسینه شدن بخش زیادی از مردم، شرایط نسبتا اطمینان بخشی به وجود آورده بازهم جشن‌های گلریزان به وسعت سال‌های قبل نیست و برگزاری فقط ۲۰۰ جشن در سراسر کشور پیش‌بینی شده است. کوچکی این عدد زمانی بهتر احساس می‌شود که بدانیم در ۱۰ سال اخیر میانگین برگزاری گلریزان‌ها ۴۰۰ جشن در ماه رمضان بوده است.

۱۴۰

اگر کلمه هزار را در کنار ۱۴۰ قرار دهیم نتیجه آن که عدد ۱۴۰ هزار است کارنامه درخشان خیران را در آزادسازی زندانیان جرائم غیر در ۳۲ سال اخیر نشان می‌دهد. از تقسیم این دو عدد بر هم نیز یک عدد بزرگ دیگر به‌دست می‌آید که گویای آزادی سالانه بیش از ۴۳۰۰ زندانی غیرکلاهبردار به‌طور میانگین در کشور است.

می گوییم میانگین چون در برخی سال‌ها روند آزادسازی زندانیان به‌قدری تند بوده که حتی به دو برابر این عدد نیز رسیده است. مثلا سال گذشته با وجود همه تنگناهای کرونایی که هم برگزاری حضوری جشن‌ها را مختل کرد و هم حتی به جان کسب‌وکار خیران افتاد و توان مالی‌شان را ضعیف کرد، ۷۹۵۶ محکوم غیرعمد از زندان‌های کشور آزاد شدند که ۷۶۱۱ نفر مرد و ۳۴۵ نفر از آنها زن بودند.

۸۰

عدد ۸۰ را اگر به درصد بخوانیم می‌شود ۸۰ درصد که چهار پنجم هر چیزی را شامل می‌شود. در مورد زندانیان جرائم غیرعمد آمارها نشان می‌دهد ۸۰ درصد از آنها معادل چهار نفر از هر پنج نفر، محکومان مالی ناشی از صدور چک، سفته، مهریه و نفقه هستند. به این ترتیب کسی قرض یا وامی می‌گیرد اما به سبب تندگستی موفق به پرداخت اقساط یا پایبندی به تعهداتش نمی‌شود و آن‌گاه با شکایت شاکی خصوصی روانه زندان می‌شود.

به گواه پرونده‌های موجود در ستاد دیه کشور افراد زیادی هستند که به‌واسطه تامین هزینه‌های درمان، تهیه جهیزیه فرزند یا خرید لوازم ضروری خانه زیر بار قرض و وام رفته‌اند ولی به علت ناتوانی در پرداخت دیون راهی زندان‌ها شده‌اند. در این میان زنان زیادی نیز هستند که ضمانت وام دیگران را کرده ولی از آنجایی که وام گیرنده متواری شده است، آنها به حبس افتاده‌اند. زنان بخش زیادی از این جنس زندانیان را تشکیل می‌دهند.

۹۱

۹۱ به ظاهر یک عدد است اما در واقع یک کارنامه چشمگیر از تلاش‌هایی است که خیران در ماه رمضان امسال در استان اصفهان انجام داده‌اند. از ابتدای ماه رمضان تا امروز که مدت کوتاهی نیز به‌شمار می‌رود در اصفهان ۱۰ میلیارد تومان کمک‌مالی جمع‌آوری شده که ۹۱ زندانی غیرعمد به‌واسطه آن آزاد شده‌اند.

بزرگی عدد آزادی‌ها در این مدت کوتاه وقتی ملموس تر می‌شود که بدانیم خیران اصفهانی سال گذشته در کل ماه رمضان تنها موفق به خلاصی ۶۶ محکوم غیرعمد از زندان‌ها شدند که امسال عملکردشان ۳۸ درصد رشد کرده است.

اصفهان البته همیشه پیشتاز بوده و جشن‌های گلریزانش همواره با فاصله‌ای معنی‌دار از سایر استان‌ها حرکت می‌کرده. در سال ۱۴۰۰ که آخرین سال قرن چهاردهم خورشیدی بود اصفهانی‌ها ۷۵۲ محکوم غیرعمد را آزاد کردند که به‌طور چشمگیر جلوتر از آذربایجان‌شرقی با ۵۵۲ و استان فارس با ۴۶۷ آزادی ایستادند.

آنچه دراصفهان رخ می‌دهد به گواه کسانی که دستی در آتش و پایی در میدان دارند البته علاوه بر همت و نیک‌اندیشی خیران تاثیر زیادی نیز از گلریزان‌های تلویزیونی و ایجاد انگیزه عمومی در گروه‌های مختلف مردمی می‌گیرد.

۱۳۹۰

خیران فقط دست در جیب نمی‌برند و با پرداخت پول موجب آزادی زندانیان غیرعمد نمی‌شوند. گرچه پول وسط گذاشتن و خرج‌کردن بخش مهمی از کار آزادسازی زندانیان است ولی کمک به جلب رضایت شکات و کاستن از مبلغ بدهی‌ها نیز کم از آن ندارد.

به‌طور مثال در سال ۹۹ در سراسر کشور ۹۳۹۸ محکوم مالی و بدهکار دیات ناشی از سوانح رانندگی و حوادث کارگاهی از زندان‌ها آزاد شدند که مبلغ بدهی آنها روی هم بیش از ۳۵۰۰ میلیارد تومان بود.

به کمک خیران و نیروهای صلح و سازش اما ۱۳۹۰ نفر از این زندانیان که عمدتا بدهکاران دیه بودند با بخشش و رضایت اولیای‌دم بدون پرداخت هیچ مبلغی از زندان آزاد شدند. در این سال همچنین بخشی از شاکیان از حدود ۵۰ درصد طلبشان گذشتند و زمینه آزادی محکومان غیرعمد را فراهم کردند.

به‌طور ویژه سال ۱۴۰۰ و در استان تهران نیز این اتفاق رخ داد و ۴۱۴ نفری که با ۲۵۴ میلیاد تومان بدهی از زندان‌ها آزاد شدند در حالی طعم خوش آزادی را چشیدند که خیران ۲۶ میلیارد و ۸۵۰ میلیون تومان به آنها کمک مالی کردند و ۲۳ میلیارد و ۳۰۰ میلیون تومان نیز برایشان بخشش گرفتند.

کمک‌های خاطره‌ساز

دستگیری از افراد گرفتار و نیازمند به هر شکلی زیباست ولی برخی کمک‌ها هست که به دلایلی خاص است و تبدیل به خاطره می‌شود. در حوزه آزادسازی زندانیان جرائم غیرعمد نیز تاکنون تصاویر زیبایی خلق‌شده که برخی از آنها به سبب ویژه بودنشان در یادها مانده و در تاریخ ثبت شده‌اند. مثلا اسفند ۱۴۰۰ یک مجتمع تجاری و فرهنگی در اصفهان هزینه تشریفات مربوط به مراسم افتتاحیه را که ۷۲ میلیارد تومان برآورده شده بود در اختیار ستاد دیه استان قرار داد. این به جز اقلام اهدایی به فروشگاه بود که آن هم برای تبدیل به احسن‌شدن به ستاد واگذار شد. اسفند سال‌گذشته یک گروه فیلمساز نیز خاطره‌سازی کردند. مسوولان این گروه با فروش لوازم صحنه سریال خود شش بدهکار دیه ناشی از تصادف و دو محکوم مالی غیرعمد را از زندان آزاد کردند. همچنین این افراد با به مزایده گذاشتن خودروی مشهوری که در این سریال استفاده شده بود هشت زندانی را به آغوش خانواده‌هایشان بازگرداندند. این خودرو ۲۰۰ میلیون تومان قیمت‌گذاری شده بود که پس از حضور ۱۳۰ هزار نفر در مزایده به مبلغ ۶۴۴ میلیون و ۵۰۰ هزار تومان فروخته شد. سال ۹۶ هم یک زوج گردشگر روسی که هنگام برگزاری جشن گلریزان در تهران حضور داشتند، بخشی از هزینه سفر خود را به آزادی زندانیان نیازمند اختصاص دادند. این دو جهانگرد هدف از این اقدام را تکریم مقام انسانی عنوان کردند. فروردین امسال هم اقدامی از این جنس ولی این‌بار در اصفهان شکل گرفت به این نحو که مردی جوان که به‌عنوان زندانی غیرعمد به مدت چهار سال در زندان به سر می‌برد و اتفاقا به کمک ستاد دیه و مساعدت خیران از زندان آزاد شده بود مبلغی را با هدف حمایت از بدهکاران مالی و محکومان دیه ناشی از حوادث غیرعمد به ستاد دیه اهدا کرد.

درنگ

زندان جای غیرعمدها نیست

زندان جای مناسبی برای همه محکومان نیست. زندان جای کسانی است که هدفمند و سازمان یافته مرتکب جرم می‌شوند و اگر آزاد باشند بازهم جرائم خود را تکرار می‌کنند. در واقع سوءنیت و قصد و غرض مجرمانه حد فاصل میان محکومان است که عده ای را تبدیل به محکوم عمد و عده دیگر را مبدل به محکوم غیرعمد می‌کند؛ البته که جای کلاهبرداران در زندان است و تحمل اشد مجازات، هم عادلانه است و هم مورد انتظار ولی زندان جای محکومان مالی و بدهکارانی که یک حادثه آنها را مقروض کرده، نیست.

این سرگذشت‌ها را بخوانید:

احمد با دوست صمیمی‌اش کنار شعله‌های آتشی که در بیابان سر به آسمان می‌کشید، نشسته و مشغول گپ وگفت و شوخی بود. شوخی اش اما کم‌کم خطرناک شد و موجب سوختگی پای دوستش شد. این سوختگی که جدی به نظر نمی‌رسید ولی چند روز بعد موجب مرگ جوان شد و احمد به عنوان مجرم غیرعمد راهی زندان.

مجتبی هم می‌خواست کسب‌وکاری راه بیندازد که از چند نفر از اقوام پولی قرض گرفت و در عوض چکی صادر کرد. کسب و کار مجتبی اما نگرفت و ضررهای مکرر باعث جمع‌شدن مغازه و فروش لوازم و بالاآمدن بدهی‌های سنگین شد. مجتبی به‌عنوان یک بدهکار مالی گرچه کلاهبردار نبود ولی با شکایت طلبکاران روانه زندان شد. احمد و مجتبی که دو مددجوی حقیقی در دو ندامتگاه کشورمان هستند آینه تمام نمای زندانیان غیرعمد و غیرکلاهبرداری‌اند که گرچه خطا کرده‌اند ولی جایشان در زندان نیست.

قانونگذاری، راهی برای کاهش زندانیان

گرچه عده‌ای می‌گویند کشور ما قانون کم ندارد و مشکل در اجرای قوانین است ولی در مورد زندانیان جرائم غیرعمد باید گفت هم ناآگاهی و علم نداشتن به قوانین باعث گرفتاری افراد می‌شود و هم بعضا نبود قانون. واضح ترین مثال در مورد فقدان قانونی خوب که سال‌های درازی موجب به حبس افتادن عده زیادی می‌شد مربوط به بیمه شخص ثالث است. تا قبل از سال ۹۵ بیمه شخص ثالث برای خودروها و راننده‌ها اجباری نبود و قانون مربوط به این بیمه نیز قانونی موقتی بود که بعد از انقضای مدت اجرای آزمایشی اش بیم آن می‌رفت که به قانونی دائمی تبدیل نشود.

به یک روایت، ستاد دیه کشور نزدیک به ۱۸ سال برای دائمی‌شدن قانون بیمه شخص ثالث تلاش کرد تا سرانجام در ۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۵ به مقصود رسید. فواید دائمی‌شدن این قانون اکنون پس از شش سال بر کسی پوشیده نیست و آمارها نیز از سودمندی آن حکایت دارند. تنها در سال ۹۷ شرکت‌های بیمه‌گر ۲۸ هزار میلیارد تومان بابت حوادث رانندگی به جمعیتی حدود یک میلیون بیمه‌گذار پرداخت کردند که اگر حمایت بیمه ی نبود بخش زیادی از آنها روانه زندان‌ها می‌شدند.

حق با شماست

info@jamejamOnline.ir

روابط عمومی: ۲۳۰۰۴۴۴۴

#بورس-آرامش

قائمی از اصفهان:

پرهیز دولت از دخالت در بورس، باعث ثبات و ایجاد جوی آرام شده و امیدوارم این روند ادامه پیدا کند.

#صندوق-سرمایه

کاظمی از تهران:

چرا سود صندوق‌هایی که درآمد ثابت هستند در بازار سرمایه افزایش پیدا نمی‌کند؟ با افزایش ۰/۵ درصدی سود این صندوق‌ها رغبت مردم به سپرده‌گذاری بیشتر می‌شود.

#ترافیک-شورا

ترابی از تهران:

بهتر است شورای شهر در تعیین ساعات تردد کاهش آلودگی هوا و ترافیک تجدیدنظر کند، چرا که ترافیک سنگین صبحگاهی، نشان‌گر تصمیمات نادرست این شورا است.

#پلیس-خیابان

رستمی از تهران:

حضور ماموران محترم راهنمایی و رانندگی، مدتی است در خیابان‌های تهران بسیار کم‌شده که این موضوع به تشدید ترافیک منجر می‌شود.

#بدهکاران-بانکی

شهروندی از تهران:

انتشار فهرست بدهکاران بزرگ بانکی توسط بانک‌ها قدمی بزرگ برای کوتاه‌کردن دست رانت‌خواران است. امیدوارم با وصول مطالبات و برخورد با بدهکاران، حجت بر متخلفان تمام شود.

#مجلس-مشکلات

گروسی از سمنان:

مسائل مهمی مانند تورم و بیکاری در جامعه وجود دارد و نیازمند رسیدگی فوری مسوولان است ولی نمایندگان مجلس از این موارد گذر کرده‌اند و با جدیت طرح صیانت از فضای‌مجازی را دنبال می‌کنند.

#بازنشسته-حقوق

طائب از تهران:

بازنشستگان تامین‌اجتماعی نه‌تنها پاداش سال قبل را دریافت نکرده‌اند بلکه به‌علت دریافتی ناچیز، امرار معاش برایشان بسیار سخت شده است.

#حق-التدریس

یک فرهنگی:

قرار بود ۶ فروردین امسال، دولت حق‌التدریس آموزگاران عشایر را که در دوران سخت کرونایی همچنان مشغول کار بودند، پرداخت کند اما خبری از پرداختی‌ها نیست.

#پارک-دخانیات

یک شهروند از تهران:

با این که برخی از پارک‌های تهران عنوان بدون‌دخانیات را یدک می‌کشند ولی استعمال سیگار و قلیان در آنها فراوان است. چرا به این مسأله رسیدگی نمی‌شود؟